

СУТНІСТЬ ТА СПЕЦИФІКА ПОНЯТТЯ «ДИФЕРЕНЦІАЦІЯ НАВЧАННЯ»: ІНФОРМАЦІЯ ДЛЯ ОЗНАЙОМЛЕННЯ ПЕДАГОГІВ

Лариса Шевчук,

кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник,
старший науковий співробітник відділу навчання
мов національних меншин і зарубіжної літератури
Інституту педагогіки НАПН України,
м. Київ, Україна
e-mail: sh_l_m@ukr.net
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-4193-0971>

У статті наголошено на важливості ознайомлення учителів із сутністю та специфікою понять «диференціація навчання», «диференційований підхід» та «диференційоване навчання», уміщено відповідні трактування науковців і методистів. Запропоновано авторські визначення названих понять. Зокрема, «диференційований підхід» трактовано як підхід до навчання, для якого характерні орієнтованість на оптимальний розвиток кожного школяра, застосування поділу, класифікації, різнорівневості й варіативності. Диференційоване навчання визначено як комплексну систему, впровадження якої в освітній процес передбачає визначення складності та темпу навчання згідно з індивідуальними особливостями окремих учнів та особливостями груп школярів, застосування відповідних форм навчання, методів і засобів. Диференціація навчання відображає розгляд специфіки функціонування відповідного механізму в окремому випадку.

Ключові слова: диференціація навчання; диференційований підхід; диференційоване навчання; навчання учнів закладів загальної середньої освіти.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. Реформування сучасної загальної середньої освіти в контексті Нової української школи передбачає створення умов для оптимального розвитку кожного учня або учениці, застосування відповідних форм, методів і засобів навчання. Зазначене мотивує використання в освітньому процесі диференціації навчання, яка ґрунтується на виявленні та врахуванні індивідуальних особливостей школярів, позитивно впливає на засвоєння знань, формування умінь і навичок, сприяє оптимальному розвитку кожної особистості.

Водночас слід підкреслити, що для ефективного застосування в освітньому процесі закладів загальної середньої освіти диференціації навчання актуальним, важливим і необхідним є з'ясування сутності поняття «диференціація навчання», взаємопов'язаних термінів-словосполучень «диференційований підхід» і «диференційоване навчання» та ознайомлення з відповідною інформацією педагогів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У результаті аналізу останніх досліджень і публікацій з'ясовано, що про доцільність застосування диференціації навчання пишуть такі науковці, як С. Абрамова, Ю. Бабанський, А. Бударний, І. Бутузov, В. Волканова, Є. Голант, Р. де Гроот, В. Гузеев, М. Гузик, П. Гусак, А. Кірсанов, В. Крутецький, Н. Огурцов, І. Осмоловська, Н. Павлуцька, Є. Рабунський, Н. Рогановський, Г. Селевко, Т. Сергієнко, А. Терещук, В. Фірсов, І. Чередов, І. Унт, І. Якиманська та ін.

Теоретичні засади диференційованого навчання розглядають О. Братанич, А. Бурма, Г. Васьківська, В. Кизенко, А. Кірсанов, Н. Ковчин, І. Осмоловська, О. Савченко, П. Сікорський, І. Упатова, І. Унт, Н. Шахмаєв та ін. Зокрема, сутність понять «диференціація навчання», «диференційований підхід» та «диференційоване навчання» висвітлено у публікаціях таких науковців і методистів, як І. Антонова, Р. Білик, В. Бондар, Г. Васьківська, І. Денисова, С. Дорожкін, З. Калмикова, В. Кизенко, А. Кірсанов, Н. Ковчин, Г. Кувшинова, М. Матвеева, О. Ніколаєв, І. Осмоловська, С. Покровська, О. Савченко, П. Сікорський, А. Терещук, І. Унт, Я. Фруктова, С. Чіпанова, М. Шахмаєв та ін.

Мета статті — розгляд сутності й специфіки поняття «диференційоване навчання» та взаємопов'язаних термінів-словосполучень «диференційований підхід», «диференційоване навчання», представлення зазначеного у вигляді інформації для ознайомлення учителів.

Виклад основного матеріалу. У довідкових виданнях поняття «диференціація» (від лат. *differentia* — різниця) трактується як «поділ, розчленування чого-небудь на окремі різномірні елементи.» [1, с. 759], диференційований — «узгоджений з певними правилами, умовами; розділений, неоднаковий» [2, с. 224].

У сучасних наукових публікаціях диференційований підхід у навчанні вчені трактують як:

- цілеспрямовану діяльність педагога, що супроводжується використанням можливостей урізноманітнення освітніх компонентів, може провадитися під час освітнього процесу як довільно, так і в спеціально організованих умовах [3, с.123];
- «засіб для створення різноманітних умов навчання різних шкіл, класів, груп з метою обліку особливостей їх контингенту; що передбачає реалізацію комплексу методичних, психолого-педагогічних та організаційно-управлінських заходів, які забезпечують навчання у гомогенних групах» [4, с. 11];
- «цілеспрямоване ставлення учителя до учнів із урахуванням їх типологічних особливостей» [5, с. 11];

- навчально-виховний процес, для якого характерний поділ на групи [6, с. 120];
- організація «навчального процесу, що побудована на педагогічних технологіях, які враховують індивідуальні відмінності учнів і переважаючі особливості груп» [7, с. 9].

Як бачимо, більшість дослідників, у власних визначеннях поняття «диференційований підхід» пишуть про врахування індивідуальних особливостей або відмінностей школярів. Водночас вважаємо можливим доповнення вміщених вище тлумачень. На нашу думку, диференційований підхід — це підхід до організації освітнього процесу та визначення структури, змісту та обсягу навчальної інформації, для якого характерні такі аспекти: орієнтованість на оптимальний розвиток кожного школяра; застосування поділу, роздрібнення, класифікації, різнорівневості та варіативності; застосування в умовах індивідуальної або колективної навчальної діяльності; можливість різної міри реалізації.

Доктор педагогічних наук, професор, академік О. Савченко пише про систематичність і гнучкість у застосуванні диференційованого підходу, його наскрізність, необхідність охоплення усіх етапів освітнього процесу [8], [9].

У результаті аналізу наукової та навчально-методичної літератури виявлено такі тлумачення поняття «диференціація навчання»:

- створення спеціалізованих класів і шкіл із урахуванням психологічних особливостей школярів [10, с. 31];
- «врахування індивідуальних особливостей учнів у тій формі, коли учні групуються на основі якихось особливостей окремого навчання; зазвичай навчання в цьому випадку відбувається за дещо відмінними навчальними планами і програмами» [11, с. 8];
- «організація і добір спеціальних умов навчання з метою ефективного розвитку індивідуальних та особистісних якостей учнів» [12, с. 70];
- виокремлення (на основі врахування індивідуальних особливостей школярів) груп та їх навчання, яке здійснюється по-різному [13].

На сторінках колективної монографії «Дидактичні засади диференціації навчання в основній школі» В. Кизенко зазначає, що диференціація навчання — це «врахування індивідуально-типологічних особливостей учнів завдяки їх організації в групи, різні за побудовою процесу навчання» [14, с. 5], що передбачає забезпечення комфортних умов (моральних, психологічних, педагогічних) для здобуття учнями освіти, їхнього загального розвитку, самовизначення щодо інтересів та відповідне виявлення здібностей.

Щодо трактування терміна «диференційоване навчання» зазначимо, що спостерігається певна двопланованість. Так, у частині тлумачень ідеться про розподіл учнів на типологічні групи з метою забезпечення їхніх освітніх потреб [15], врахування типологічних індивідуальних відмінностей [16], врахування індивідуальних особливостей школярів та поділ на типологічні групи (показника-

ми є пізнавальний інтерес, рівень навчальних можливостей, успішність тощо) [17]; урахування індивідуально-типологічних особливостей школярів (інтереси, схильності, здібності, специфіку інтелектуальної діяльності та ін.), об'єднання їх у динамічні або сталі гомогенні групи, різні елементи дидактичної системи (мета, зміст, форми, методи, результати) [18].

Водночас Г. Кувшинова пропонує трактування диференційованого навчання як системи, для якої характерні відкритість та варіативність освіти, застосування різноманітних форм організації навчальної діяльності, методів і засобів. Разом з тим система має забезпечувати розвиток кожного учня, що потребує врахування інтересів, схильностей, здібностей і можливостей кожної особистості [19].

Для оптимального розкриття теми статті вважаємо за доцільне і необхідне коротко сказати про напрацювання автора монографії «Теоретико-методологічні основ диференційованого навчання» доктора педагогічних наук, професора П. Сікорського, який дотримується переконань, що є певний взаємозв'язок між поняттями «диференційований підхід», «диференційоване навчання», «диференціація навчання». Водночас учений зазначає, що використання елементів диференційованого підходу можливе у рамках будь-якої навчальної технології, до того ж застосування диференційованого підходу є попереднім для впровадження диференційованого навчання. П. Сікорський пише, що (на відміну від диференційованого підходу), диференційоване навчання є «цілісною системною формою навчання» [20, с. 119].

Перечитуючи вміщене вище, ми бачимо, що автори пишуть про «диференційоване навчання», по-перше, як про спосіб урахування індивідуальних особливостей школярів, по-друге, як про систему або системну форму навчання.

У науково-методичній літературі бачимо й інші — кардинально протилежні думки. Наприклад, І. Осмоловська, описуючи форми диференціації, вживає терміни-словосполучення «диференціація навчання» і «диференційоване навчання» як синоніми [13].

Якщо підсумувати описане, то виникає запитання: як педагогові зрозуміти сутність та чітко розмежувати поняття «диференційоване навчання» і «диференціація навчання»? Адже в результаті аналізу значної кількості джерел знаходимо різноманітність думок та недостатній обсяг інформації щодо їх чіткого розмежування.

На нашу думку, диференційоване навчання — це комплексна система, упровадження якої в освітній процес передбачає виявлення та облік індивідуальних особливостей учнів, визначення складності та темпу навчання відповідно до індивідуальних особливостей окремих учнів та особливостей груп школярів, застосування відповідних форм навчання й навчальної діяльності школярів, методів і засобів навчання. Тимчасом як для терміна-словосполучення «диференціація навчання» характерне акцентування уваги на слові «диференціація», що моти-

вує детальний розгляд специфіки функціонування складного механізму в окремому випадку (це, так би мовити, окремий випадок застосування однієї з форм або видів диференційованого навчання) та передбачає планування й реалізацію діяльності двох суб'єктів навчального процесу — учителя й учня.

Пояснити згадану вище різницю можна також за аналогією з іншими словосполученнями. Наприклад, у словосполученнях «самостійне рішення» і «самостійність рішення» різне головне слово. Однозначно, що перше словосполучення означає ширше поняття та поглинає друге. Отже, аналогічне ми можемо зазначити щодо словосполучень «диференційоване навчання» і «диференціація навчання».

Також аргументами щодо слушності запропонованого нами способу розмежування понять «диференційоване навчання» і «диференціація навчання» є наведення прикладів із практики початкової школи: «диференційоване навчання математики» та «застосування диференціації навчання під час вивчення теми «Іменник» тощо.

Висновки та перспективи подальших досліджень. У довідковій та науковій, навчально-методичній літературі трактування понять «диференційований підхід», «диференціація навчання» і «диференційоване навчання» представлено досить різнопланово. Спостерігається також різноманітність думок щодо тотожності перелічених понять, специфіки взаємозв'язків тощо, тому для ефективного застосування педагогами в освітньому процесі сучасних закладів загальної середньої освіти диференційованого підходу, диференціації навчання, диференційованого навчання є доцільним та важливим ознайомлення їх із запропонованими тлумаченнями перелічених понять, інформацією щодо їх розмежування. Перспективними способами такої діяльності вважаємо анонсування відповідної літератури, надання консультацій, оприлюднення інформації у формі тез і статей (що й пропонує автор статті). Перспективним напрямом подальших досліджень є детальний розгляд форм та видів диференціації, критеріїв групування учнів тощо.

Використані джерела

- [1] *Новий тлумачний словник української мови у чотирьох томах.* В.В. Василяшко, Укл. Том 1. Київ : Аконті. 1998.
- [2] *Великий тлумачний словник української мови.* В. Бусел, Укл. та гол. ред. Київ, Ірпінь, Україна: Перун, 2003.
- [3] Р.М. Білик, О.М. Ніколаєв, *Реалізація диференційованого навчання у компетентнісній освіті* С.121-125. [Електронний ресурс]. Доступно: <http://journals.urau/index.php/2307-4507/article/viewFile/125434/119888> Дата звернення: Вер. 4, 2020.
- [4] И. Денисова «Дифференцированный подход в формировании произносительной стороны речи учащихся с нарушениями слуха младшего школьного возраста», автореферат дис. канд. пед. наук, ФБГОУ ВПО «Череповецкий гос. ун.-т, Санкт-Петербург, 2012.

- [5] И. Антонова «Дифференцированная работа учителя математики при формировании понятия функции в курсе алгебры основной школы», автореферат дис. канд. пед. наук, Тольяттинский гос. ун-т, Саранск, 2004.
- [6] А.І. Терещук, *Сутність та основні завдання профільного навчання у контексті модернізації української освіти*. Науковий вісник Кременецької обласної гуманітарно-педагогічної академії ім. Тараса Шевченка. Серія: Педагогіка. 2015. Вип. 5. С. 116-122. [Електронний ресурс]. Доступно: http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvkogpth_2015_5_19
Дата звернення: Вер. 6, 2020.
- [7] С. Чипсанова «Дифференцированно-групповая работа как форма организации профильного обучения старших школьников», автореферат дис. канд. пед. наук, ГОУ ВПО «Башкирский гос. пед. ун-т», Оренбург, 2007.
- [8] О.Я. Савченко *Дидактика початкової освіти*. Київ, Україна: Грамота, 2012.
- [9] О.Я. Савченко *Дидактика початкової школи: підручник для студентів педагогічних факультетів*. Київ, Україна: Генеза, 2002.
- [10] З.И. Калмыкова, *Проблема преодоления неуспеваемости глазами психолога*. Москва, Российская Федерация: Просвещение, 2005.
- [11] И.Э. Унт, *Индивидуализация и дифференциация обучения*. Москва, СССР: Педагогика, 1990.
- [12] С.Е. Покровская, *Дифференциация обучения учащихся в средних общеобразовательных школах*. Минск, Белоруссия: «Беларуская навука», 2002.
- [13] И.М. Осмоловская, *Организация дифференцированного обучения в современной общеобразовательной школе*. 2-е изд., перераб. и доп. Москва: Издательство Московского психолого-социального института; Воронеж: Издательство НПО «МОДЭК», 2005.
- [14] В.І. Кизенко та ін. *Дидактичні засади диференціації навчання в основній школі : монографія*. В.І. Кизенко, Ред. Київ, Україна: Педагогічна думка, 2012.
- [15] Н.А. Ковчин «Дидактичні умови диференціації навчання старшокласників», автореферат дис. канд. пед. наук, Криворізький державний педагогічний університет, Кривий Ріг, 2010.
- [16] Шахмаев Н.М. «Дифференциация обучения в средней общеобразовательной школе», у *Дидактика средней школы: Некоторые проблемной дидактики*. М.Н. Скаткин, Ред. Москва, СССР: Просвещение, 1982. С.269-296.
- [17] *Енциклопедія освіти. Академія педагогічних наук України*. В.Г. Кремень, Гол. ред. Київ: Юрінком Інтер, 2008.
- [18] Я.С. Фруктова «Дифференциация навчання в профільних класах біологічного спрямування (на матеріалах курсу «Загальна біологія)», автореферат дис. канд. пед. наук, Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова, Київ, 2003.
- [19] Г. Кувшинова «Дифференциация обучения в отечественной педагогике (1946-1991 гг.)», автореферат дис. канд. пед. наук, Сев.-Осетинский гос. ун-т им. К.Л. Хетагурова. Владикавказ, 2006.
- [20] П.І. Сікорський, *Теоретико-методологічні основи диференційованого навчання*. Львів, Україна: Каменярь, 1998.

References

- [1] *Novy`j tlumachny`j slovny`k ukrayins`koyi movy` u choty`r`ox tomah*. V.V. Vasy`lashko, Ukl. Tom 1. Ky`yiv : Akonit. 1998.(in Ukrainian)
- [2] *Vely`ky`j tlumachny`j slovny`k ukrayins`koyi movy`*. V. Busel, Ukl. ta gol. red. Ky`yiv, Irpin`, Ukrayina: Perun, 2003.(in Ukrainian)
- [3] R.M. Bily`k, O.M. Nikolayev, *Realizaciya dy`ferencijovanogo navchannya u kompetentnisnij osviti* S.121-125. [Elektronny`j resurs]. Dostupno: <http://journals.uran.ua/index.php/2307-4507/article/viewFile/125434/119888> Data zvernennya: Ver. 4, 2020.(in Russian)
- [4] I. Denisova «Differentsirovanniy podhod v formirovannii proiznositelnoy storonyi rechi uchashchisya s narusheniyami sluha mladshogo shkolnogo vozrasta», avtor. dis. kand. ped. nauk, FBGOU VPO «Cherepovetskiy gos. un.-t, Sankt-Peterburg, 2012.(in Russian)
- [5] Antonova «Differenczirovannaya rabota uchitelya matematiki pri formirovannii ponyatiya funkczii v kurse algebry` osnovnoj shkoly`», avtoreferat dis. kand. ped. nauk, Tol`yattinskij gos. un-t, Saransk, 2004. (in Russian)
- [6] A.I. Tereshhuk, *Sutnist` ta osnovni zavdannya profil`nogo navchannya u konteksti modernizaciyi ukrayins`koyi osvity`*. Naukovy`j visny`k Kremenezh`koyi oblasnoyi humanitarno-pedagogichnoyi akademiyi im. Tarasa Shevchenka. Seriya: Pedagogika. 2015. Vy`p. 5. S. 116-122. [Elektronny`j resurs]. Dostupno: http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvkogpht_2015_5_19 Data zvernennya: Ver. 6, 2020.(in Ukrainian)
- [7] Chipsanova «Differenczirovanno-grupповaya rabota kak forma organizacziy profil`nogo obucheniya starshikh shkol`nikov», avtoreferat dis. kand. ped. nauk, GOU VPO «Bashkirskij gos. ped. un.-t», Orenburg. 2007. (in Russian)
- [8] O.Ya. Savchenko *Dy`dakty`ka pochatkovoyi osvity`*. Ky`yiv, Ukrayina: Gramota, 2012. (in Ukrainian)
- [9] O.Ya. Savchenko *Dy`dakty`ka pochatkovoyi shkoly`*: pidruchny`k dlya studentiv pedagogichny`x fakul`tetiv. Ky`yiv, Ukrayina: Geneza, 2002. (in Ukrainian)
- [10] Z.I. Kalmy`kova, *Problema preodoleniya neuspevaemosti glazami psikhologa*. Moskva, Rossijskaya Federacziya: Prosveshhenie, 2005.(in Russian)
- [11] I.E`. Unt, *Individualizacziya i differencziacziya obucheniya*. Moskva, SSSR: Pedagogika, 1990.(in Russian)
- [12] S.E. Pokrovskaya, *Differencziacziya obucheniya uchashhikhsya v srednikh obshheobrazovatel`ny`kh shkolakh*. Minsk, Belorussiya: «Belaruskaya navuka», 2002. (in Russian)
- [13] I.M. Osmolovskaya *Organizatsiya differentsirovannogo obucheniya v sovremennoy obsheobrazovatelnoy shkole*. 2-e izd., pererab. i dop. Moskva, Rossiyskaya Federatsiya: Izdatelstvo Moskovskogo psihologo-sotsialnogo instituta; Voronezh, Rossiyskaya Federatsiya: Izdatelstvo NPO «MODEK», 2005.(in Russian)
- [14] V.I. Ky`zenko ta in. *Dy`dakty`chni zasady` dy`ferenciaciyi navchannya v osnovnij shkoli : monografiya*. V.I. Ky`zenko, Red. Ky`yiv, Ukrayina: Pedagogichna dumka, 2012. (in Ukrainian)
- [15] N.A. Kovchy`n «Dy`dakty`chni umovy` dy`ferenciaciyi navchannya starshoklasny`kiv», avtoreferat dy`s. kand. ped. nauk, Kry`voriz`ky`j derzhavny`j pedagogichny`j universy`tet, Kry`vy`j Rig, 2010. (in Ukrainian)

- [16] Shakhmaev N.M. «Differenciatsiya obucheniya v srednej obshheobrazovatel'noj shkole», u Didaktika srednej shkoly: Nekotory'e problemnoj didaktiki. M.N. Skatkin, Red. Moskva, SSSR: Prosveshhenie, 1982. S.269-296.(in Russian)
- [17] *Ency`klopediya osvity`. Akademiya pedagogichny`x nauk Ukrayiny`. V.G. Kremen`, Gol. red. Ky`yiv: Yurinkom Inter, 2008. (in Ukrainian)*
- [18] Ya.S. Fruktova «Dy`ferenciatsiya navchannya v profil`ny`x klasax biologichnogo spryamuvannya (na materialax kursu «Zagal`na biologiya»)», avtoreferat dy`s. kand. ped. nauk, Nacional`ny`j pedagogichny`j universy`tet imeni M.P. Dragomanova, Ky`yiv, 2003. (in Ukrainian)
- [19] G. Kuvshinova «Differenciatsiya obucheniya v otechestvennoj pedagogike (1946-1991 gg.)», avtoreferat dis. kand. ped. nauk, Sev.-Osetinskij gos. un-t im. K.L. Khetagurova. Vladikavkaz, 2006.(in Russian)
- [20] P.I. Sikors`ky`j, *Teorety`ko-metodologichni osnovy` dy`ferencijovanogo navchannya*. L`viv, Ukrayina: Kamenyar, 1998. (in Ukrainian)

Лариса Шевчук, кандидат педагогических наук, старший научный сотрудник, старший научный сотрудник отдела обучения языкам национальных меньшинств и зарубежной литературы Института педагогики Национальной академии педагогических наук Украины, г. Киев, Украина

СУЩНОСТЬ И СПЕЦИФИКА ПОНЯТИЯ «ДИФФЕРЕНЦИАЦИЯ ОБУЧЕНИЯ»: ИНФОРМАЦИЯ ДЛЯ ОЗНАКОМЛЕНИЯ ПЕДАГОГОВ

В статье отмечена важность ознакомления учителей с сущностью и спецификой понятий «дифференциация обучения», «дифференцированный подход» и «дифференцированное обучение», помещены соответствующие трактовки ученых и методистов. Предложены авторские определения названных понятий. В частности, «дифференцированный подход» истолкован как подход к обучению, для которого характерны ориентация на оптимальное развитие каждого школьника, применение разделения, классификации, разноуровневости и вариативности. Дифференцированное обучение определено как комплексная система, внедрение которой в образовательный процесс предполагает определение сложности и темпа обучения согласно индивидуальным особенностям отдельных учащихся и особенностям групп школьников, применение соответствующих форм обучения, методов и средств. Дифференциация обучения отражает рассмотрение специфики функционирования соответствующего механизма в отдельном случае.

Ключевые слова: дифференцированный подход; дифференциация обучения; дифференцированное обучение; обучения учащихся средней общеобразовательной школы.

Larysa Shevchuk, Candidate of Pedagogical Sciences, Senior Researcher, Senior Researcher at the Department of Teaching Linguistic Minorities and Foreign Literature of the Institute of Pedagogy of the NAES of Ukraine, Kyiv, Ukraine

THE ESSENCE AND SPECIFICS OF THE CONCEPT OF «DIFFERENTIATION OF LEARNING»: INFORMATION FOR TEACHERS

The article emphasizes the importance of acquainting teachers with the essence and specifics of the concepts of «differentiation of learning», «differentiated approach» and «differentiated learning». Appropriate interpretations of domestic and foreign scientists and methodologists for acquaintance of teachers are placed. Emphasis is placed on the diversity of opinions on the identity of these concepts, the specifics of the relationship.

Author's definitions of these concepts are offered. «Differentiated approach» is interpreted as an approach to learning, which is characterized by a focus on the optimal development of each student; application of division, fragmentation, classification, diversity and variability; application in the conditions of individual or collective educational activity; the possibility of different degrees of implementation. «Differentiated learning» is defined as a comprehensive system, the introduction of which in the educational process involves determining the complexity and pace of learning in accordance with individual characteristics of individual students and groups of students, the use of appropriate forms of learning and learning activities, methods and teaching aids. The term «differentiation of learning» is characterized by an emphasis on the word «differentiation», which motivates a detailed consideration of the specifics of the functioning of a complex mechanism in a particular case.

Specific examples are given to explain the concepts of «learning differentiation», «differentiated approach» and «differentiated learning» in the context of the application of relevant aspects in the educational process of the modern school.

Keywords: differentiation of training; differentiated approach; differentiated learning; teaching students of general secondary education.